

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

שנה ח / גליון שה
ערש"ק פרשת תצוה ה'תשע"א

כהונה - תואר משפחה או תיאור עבודה

קשר משה עם ישראל למעלה מהתורה

דין לבישת אפוד בד בנביאים

ריקנין שבך כרימונים או כתפוחי זהב

פתח דבר

בעזתי"ת.

לקראת שבת קודש פרשת תצוה, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי', את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון שה), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ופשוט שלפעמים מעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאיות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

מאתיים וחמישים שנה
להסתלקות מורנו הבעש"ט זיע"א

קובץ זה יוצא לאור לזכות האחים
הרה"ח הרה"ת ישראל אפרים מנשה שי'
והרה"ח הרה"ת יוסף משה שי'
וכל בני משפחתם שיחיו
זאיאנץ
ס. פאולו ברזיל

להצלחה רבה ומופלגה בגשמיות וברוחניות

צוות העריכה וההגהה:
[ע"פ סדר הא"ב]

הרב לוי יצחק ברוק, הרב יוסף גליצנשטיין, הרב צבי הירש זלמנוב,
הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב שמואל רסקין

יוצא לאור על ידי

מכון אור החסידות

United States

1469 President st.

Brooklyn, NY 11213

oh@chasidus.net

718-534-8673

ארץ הקודש

ת.ד. 2033

כפר חב"ד 72915

טלפון: 03-738-3734

הפצה: 03-960-4832

תוכן העניינים

ה. מקרא אני דורש.....

לקדשו לכהנו לי:

כהונה כתואר או כשם לעבודת הכהן

יחקור בגדר הכהונה, אם הוא שם למשפחת הכהונה, או שם לעבודת השירות, יסיק דלדעת רש"י תרווייהו איתנהו בי', ויתרץ עפ"ז איך הותר אהרן לשמש לכהונה, אף שבנה מזבח לע"ז

(ע"פ לקו"ש ח"ו עמ' 170 ואילך)

ט. פנינים.....

עיונים וביאורים קצרים

י. יינה של תורה.....

"לא הזכיר משה בזה הסדר":

הקשר בין משה לישראל שלמעלה מהתורה

טעם שדוקא בפ' תצוה לא הוזכר שמו של משה | ע"י אמירתו "מחני נא" פעל משה באמת את הכפרה | מסירות נפש על קידוש השם גדולה מחיבור השו"ע | "משה הוא ישראל וישראל הם משה"

(ע"פ לקו"ש חכ"א עמ' 173 ואילך)

יז. פנינים.....

דרוש ואגדה

יז. חידושי סוגיות.....

דין לבישת אפוד אצל הנביאים

יביא אריכות הרמב"ם גבי אפוד הנביאים, ויכריח דאינו רק להבדילו מאפוד הכהונה | יסיק שהוא נפקותא לדינא דאפוד הנביא ה"ה כאו"ת שצריך להודיע דרשאים לשאול אצלו | יסיק דאריכות לשון הרמב"ם הוא להשוותו לגדר או"ת, ואזיל בזה לשיטתו שהוא גם מגדר כהונה

(ע"פ לקו"ש חל"א עמ' 156 ואילך)

כד. תורת חיים.....

מכתבי קודש מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע אודות הנחיצות לחשוב רק טוב, וזהו הסגולה שיהי' טוב בפועל

כז. דרכי החסידות.....

מכתב קודש מכ"ק אדמו"ר מוהריי"ץ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע אודות ההשגחה האלקית המביאה את האדם לכל מקום בו הוא נמצא למלאת איזה כוונה - ח"ב

מקרא אני דורש

לקדשו לכהנו לי: כהונה כתואר או כשם לעבודת הכהן

יחקור בגדר הכהונה, אם הוא שם למשפחת הכהונה, או שם לעבודת השירות, יסיק דלדעת רש"י תרווייהו איתנהו בי', ויתרץ עפ"ז איך הותר אהרן לשמש לכהונה, אף שבנה מזבח לע"ז

בפרשתנו (כח, א) מצווה הקב"ה למשה רבינו: "ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי, אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרן". ובפירוש רש"י: "ואתה הקרב אליך - לאחר שתגמור מלאכת המשכן".

ולפום ריהטא נראה (ועיין במפרשי רש"י על אתר - רא"ם. באר בשדה. ועוד), שאין בדברי רש"י אלו חידוש מיוחד; אלא הדבר מובן מעצמו, שכיון וכל גדר כהונת אהרן היא השימוש במשכן כו', הרי בהכרח ש"לכהנו לי" יכול להיעשות רק לאחר סיום מלאכת המשכן (וראה לקוטי שיחות חכ"ו ע' 284).

אמנם כד דייקת שפיר, דברי רש"י אלו אינם דבר הפשוט מעצמו, אלא יש בהם חידוש גדול, המיישב קושיא יסודית בענין כהונת אהרן, כדלקמן.

ב.

לאחר פסוק זה - "ואתה הקרב אליך את אהרן .. מתוך בני ישראל לכהנו לי וגו'" - ממשיך הכתוב (כח, ב-ג): "ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך, לכבוד ולתפארת. ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתי רוח חכמה, ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי".

לקראת שבת

ומפרש רש"י: "לקדשו לכהנו לי - לקדשו, להכניסו בכהונה על ידי הבגדים, שיהא כהן לי. ולשון כהונה שירות הוא (שנטריא"ה בלע"ז)".

והקשו רבים ממפרשי רש"י: לשון "לכהנו לי" כתובה כבר לפני כן, בהפסוק "ואתה הקרב אליך"; ואם נדרש רש"י לחדש ולהבהיר ש"לשון כהונה שירות הוא" - היה לו לפרש זה מיד בפעם הראשונה שנכתבה לשון זו, ולמה המתין לפעם השניה?

ויש ליישב בפשטות, שבאמת בפעם הראשונה שנאמר "לכהנו לי" - בתחילת הענין - לא מתאים לפרש "לשון כהונה שירות הוא", כי לשון כהונה שם הוא במשמעות אחרת; ודוקא בפעם השניה שנאמר "לכהנו לי", הוכרח רש"י לחדש ש"לשון כהונה שירות הוא".

ג.

ביאור הענין (ועיין גם במשכיל לדוד): תיבת "כהן" יכולה להתפרש בשני אופנים. אופן אחד, ש"כהן" הוא שם התואר שמציין סוג מסויים של אדם בעל מעלה שבזכותה שייך הוא לכהונה ושירות; ואופן שני, ש"כהן" (אינו שם התואר לאדם, אלא) הוא שם הפעולה, מתייחס לשירות האדם בפועל.

ומובן שהאופן הראשון רחב ומקיף הרבה יותר:

כאשר מדברים על קטנים (מבני אהרן) - אם מפרשים "כהן" על שם הפעולה, הרי אי אפשר לקרוא להם בשם "כהנים", כיון שכעת אינם יכולים לשרת בפועל; אך אם מפרשים "כהן" בתור שם התואר, מתאים לקרוא גם לקטנים בשם "כהנים", מכיון שלאחר שיגדלו יהיו ראויים לשירות.

ויתירה מזו מצינו, שגם נשים נקראים (עכ"פ בלשון חז"ל) בשם "כהנות" - אף שלעולם לא יהיו ראויות לשרת - כי לאחר שנבחרו אהרן ובניו לשרת כו', נעשה השם "כהן" תואר לכל זרע אהרן (גם בנות אהרן).

ד.

ובעניננו: כאשר הקב"ה מצווה למשה "ואתה הקרב אליך את אהרן .. מתוך בני ישראל לכהנו לי", הכוונה בזה היא לכהונה במשמעות של שם התואר והמעלה (כאופן הא' הנ"ל): הרם את אהרן מתוך כלל ישראל, ועשה אותו לסוג מיוחד ונעלה של "כהן".

אמנם לאחר מכן נאמר שוב "ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי" - והוקשה לרש"י: הרי כבר נצטווה משה "לכהנו לי" (גם לולי בגדי הכהונה) - ולמה איפוא צריך עוד הפעם "לקדשו לכהנו לי" (על ידי הבגדים דוקא)?

ועוד: למה לפני כן נאמר "לכהנו לי" גרידא - ואילו בפעם השניה נאמר "לקדשו לכהנו לי"? ומכח זה למד רש"י, שאין ה"לכהנו לי" שבפעם השניה כהרי ה"לכהנו לי" שבפעם הראשונה, כי: בפעם הראשונה פירוש "לכהנו לי" הוא כמשמעותו הפשוטה והרגילה (ולכן לא הוצרך רש"י לפרשה), במשמעות של שם התואר והמעלה, ואילו בפעם השניה פירוש "לכהנו לי" הוא במשמעות

לקראת שבת

של כניסה לכהונה ושירות בפועל, שזה דוקא על ידי הבגדים.

וזהו שבא רש"י ומחדש - "לקדשו, להכניסו בכהונה על ידי הבגדים, שיהא כהן לי. ולשון כהונה שירות הוא", היינו, שדוקא בפסוק זה על כרחך לפרש את "לשון כהונה" במשמעות של שירות.

[וכפי שמדויק גם בזה שבפעם הראשונה נאמר "מתוך בני ישראל לכהנו לי", היינו, שיש כאן הבדלה לכהונה מתוך כלל ישראל, מה שאין כן בפעם השניה לא נאמר "מתוך בני ישראל", כי אהרן כבר מובדל ועומד עוד קודם לכן, וכל החידוש עתה הוא בהכניסה לשירות בפועל].

וזהו הטעם להבדל בענין ה"קדושה" - בפעם הראשונה נעשה אהרן ל"כהן" בשם התואר והמעלה, אך עדיין לא היה "לקדשו"; ודוקא על ידי הבגדים נכנס אהרן לקדושה, "לקדשו לכהנו לי".

ה.

לפי כל זה מובן, שבדברי רש"י - "ואתה הקרב אליך, לאחר שתגמור מלאכת המשכן" - יש חידוש גדול:

אם פירוש "לכהנו לי" שבפסוק "ואתה הקרב אליך" היה להכניסו בעבודת ושירות הכהונה, אז היה פשוט מעצמו שהדבר שייך רק לאחר סיום מלאכת המשכן;

אמנם כיון ש"לכהנו לי" שבפסוק שם הוא רק במשמעות של שם התואר והמעלה (והכניסה לשירות היא שלב נוסף, שכתוב רק לאחר מכן בקשר עם בגדי הכהונה) - היה מקום לומר שאין צורך לחכות לשם כך לסיום מלאכת המשכן, אלא גם קודם לכן יכול משה להרים את אהרן מתוך כלל ישראל ולייחדו ל"כהן".

וזהו איפוא שמחדש רש"י - מכח הלשון המיוחדת של "ואתה הקרב אליך" (ראה משכיל לדוד מה שביאר בזה. ויש להאריך בזה עוד ואכ"מ) - שגם עצם המינוי של אהרן בתור "כהן", צריך להיעשות רק לאחר סיום מלאכת המשכן ולא קודם לכן.

ו.

ובדרך זו הרווחנו ליישב קושיא גדולה (לכאורה) בענין זה: הנה ידוע, כי כהן ששימש לעבודה זרה - פוגם הדבר בכהונתו, לענין עבודה במקדש, ו"אין קרבנו ריח ניחוח" (מנחות קט, א). וכמו שפסק הרמב"ם להלכה: "כל כהן שעבד עבודה זרה, בין במזיד בין בשוגג, אע"פ שחזר בתשובה גמורה הרי זה לא ישימש במקדש לעולם, שנאמר 'לא יגשו אלי לכהנו לי'", ואפילו "השוחט לעבודה זרה בשוגג .. לכתחילה לא יעבוד" (הל' ביאת המקדש פ"ט הי"ג).

וכן הוא גם על פי "פשוטו של מקרא", וכדמוכח גם מדברי רש"י במלכים (מלכים-בכ, ט): "הכהנים שקיטרו בבמות לעבודת כוכבים ומזלות לא יעלו עוד לשרת על מזבח ה' .. יצאו מכהונתם" (לענין עבודה).

ומעתה יש להקשות: הרי אהרן בנה מזבח עבור עבודת העגל (תשא לב, ה); ואמנם, כוונתו היתה

לקראת שבת

י

לשמים וכו' והיה כמו אנוס בדבר - אבל סוף סוף, לכאורה יש כאן מעין דמעין של שימוש לעבודה זרה הפוגם בעבודת הכהונה!

ואף אם תימצי לומר שההלכה ד"לא יגשו אלי לכהן ל"י" נתחדשה רק לאחר זמן, ובימי אהרן עדיין לא היתה הלכה זו - הרי ידועים דברי חז"ל (יומא ה, ב; סנהדרין צ, ב. ועוד) שגם לעתיד לבוא עתיד אהרן לשמש בכהונה; ואיך אפשר לומר איפוא שיש בו אפילו שמץ פסול ח"ו?!

אמנם לפי דרכנו מתורץ בפשטות, כי כל הפסול הוא ב"כהן ששימש" - היינו, שהוא שימש לעבודה זרה בתור כהן; אולם כשמדברים על אהרן, הרי שבשעת חטא העגל הוא עדיין לא היה "כהן" כלל - וכנ"ל בארוכה, שדוקא "לאחר שתגמור מלאכת המשכן" נצטווה משה להרימו "מתוך בני ישראל לכהנו ל"י" - ובמילא אין הוא בכלל הלכה זו ד"כהן ששימש", לא מיניה ולא מקצתיה; וק"ל.

"ונועדתי" - דרך משה

ונועדתי שמה לבני ישראל

אתוועד עמם בדיבור, כמלך
הקובע מקום מועד לדבר עם
עבדיו שם

(כט, מג, רש"י)

לכאורה דבר זה שהמשכן הוא מקום
שבו "אתוועד עמם בדיבור" תמוה הוא,
שהרי לא מצינו כלל שהקב"ה ידבר אל בני
ישראל ממקום זה (המשכן).

ויש לומר, שלכן הביא רש"י משל
ממלך הקובע מקום לדבר עם עבדיו. דכמו
שבמלך הרוצה למסור דבר לעבדיו, אין
הכרח שידבר הוא אליהם, אלא מדבר אל
שריו, ועל ידם מגיע הדבור לעבדיו.

כן הוא בהקב"ה ובני ישראל, אשר
באמת מדבר הוא אליהם, אלא שזה נעשה
ע"י (באמצעות) משה.

(ע"פ לקו"ש חל"א עמ' 166)

המשכן גם כמקום תפלה

ונועדתי שמה לבני ישראל

אתוועד עמם בדיבור כמלך הקובע
מקום כו' לדבר עם עבדיו

(כט, מג, רש"י)

יש לדייק בלשון רש"י דלכאור' אוהל
מועד הי' המקום ששם דבר הקב"ה אל
בני, ולמה נקט רש"י "אתוועד עמם
בדיבור", "לדבר עם עבדיו", דמשמע
ששם דברו גם בני ישראל אל הקב"ה?

וי"ל דהא גופא הרי הוא בא ללמדנו:

כמו ש"בית עולמים" נק' בכתוב
גם "ביתי בית תפלה", שבנוסף לשאר
הדברים והעבודות שהיו בבית המקדש,
הי' זה גם המקום הקבוע לתפלת ישראל
אל הקב"ה, כמו"כ האוהל מועד הי'
המקום הקבוע לא רק לדיבור הקב"ה אל
בני"כ אלא גם לתפלה ולדיבור של בני"א אל
הקב"ה (וראה פי' הקצר לראב"ע עה"פ).

(ע"פ לקו"ש חל"א עמ' 168 ואילך)

יינה של תורה

"לא הזכיר משה בזה הסדר": הקשר בין משה לישראל שלמעלה מהתורה

טעם שדוקא בפ' תצוה לא הוזכר שמו של משה | ע"י אמירתו "מחני נא" פעל משה באמת את הכפרה | מסירות נפש על קידוש השם גדולה מחיבור השו"ע | "משה הוא ישראל וישראל הם משה"

בעל הטורים בריש פרשתנו: "לא הזכיר משה בזה הסדר, מה שאין כן בכל החומש, שמשעה שנולד משה אין סדר שלא הוזכר בה (עד משנה תורה²) והטעם משום שאמר³ "מחני נא מספרך אשר כתבת" וקללת חכם אפילו על תנאי היא באה".

ולבאר ענין זה, בשגם אינו מובן מה טעם דוקא בפ' תצוה לא נזכר שמו של משה (ובפרט שה"מחני נא" נאמר רק בפרשת כי-תשא שלאחרי פ' תצוה, ויתר הוי לי' לקיים את הקללת חכם לאחריה מלפניה⁴). ומהו הקשר עם תוכנה של הפרשה המדברת בעשיית בגדי כהונה, חינוך אהרן

(1) וכ"ה בזהר חדש שה"ש בתחלתו (ס, ג). רבותינו בעה"ת ובחיי תשא לב, לב. פי' הרא"ש עה"ת ריש פרשתנו. וראה זח"ג רמז, א.

(2) הוספה זו מפירוש הרא"ש עה"ת.

(3) תשא לב, לב.

(4) וכמו שהקשה בז"ח שם "והא לבתר ואתה תצוה אמר משה האי מלה" (ומתרץ "אין מוקדם ומאוחר בתורה").

אבל לכאורה אפ"ל להיפך, שצ"ל דוקא בא' הפרשיות שכבר נכתבו, כדיוק הלשון "מחני נא מספרך אשר כתבת" (ראה גם

לקראת שבת

יג

ובניו ועשיית מזבח הקטורת?⁵

עוד זאת יש להבין קושיא הענין מה שלא נזכר שם משה בזה הסדר - דהלא הוא נזכר ונזכר! דכל פסוק ופסוק מדבר במשה, מתחיל מהפסוק הראשון (שעל שמו נקראת הפרשה כולה): "ואתה תצוה את בני", ד"ואתה" קאי כמובן על משה. וביותר אינו מובן ע"פ פירוש הכלי-יקר: "לומר "ואתה" היינו ממהות עצמותך ותוספות אורה שבך, "תצוה את בני ישראל"". דמהות ועצמות האדם היא נעלה יותר משמו אשר יקראו לו. דשמו של האדם נועד לשימושם של אחרים, משא"כ "מהות עצמותו" הוא דבר שאינו תלוי באחרים כלל, והוא למעלה מעניין ה"שם".

ולפי זה אזי אדרבא, דוקא בפרשה זו שלא נזכר שמו של משה, הרי שהיא מורה על עניינו ומעלתו ביתר שאת וביתר עוז מבפרשיות אחרות!

ומקודם יש לבאר את גודל המעלה בבקשת משרע"ה "מחני נא מספרך אשר כתבת" וכפרש"י "מכל התורה כולה":

עניינו של משרע"ה הוא "תורה". וכמאמר חז"ל⁶ שמשם נתן נפשו על התורה ולפיכך נקראה על שמו ("זכרו תורת משה עבדי"⁷). ומזה מובן שבקשתו של משה "מחני נא מספרך - מכל התורה כולה" נוגעת לעצם מציאותו של משה, שהוא חד עם התורה;

ועבור מה מסר משרע"ה את נפשו? - כדי לכפר על חטא העגל, חטא הכי חמור, ועד שכל החסאים והפורעניות דישראל בכל הדורות הם "וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם"⁸.

פי' הרא"ש שם: "מן הספר אשר כתבתי, כלומר מס' ואתה תצוה שכתבתי לפני כי תשא" - אבל (נוסף לזה שלכמה דעות (רש"י תשא לא, יח. לג, יא. תנחומא תרומה ח. ז"ח שם) פ' תצוה ע"פ נאמרה לאחר כי תשא - הרי) בפרש"י תשא (לב, לב) מפורש "מספרך - מכל התורה כולה", ועכ"ל שאפ"ל "מחני נא מספרך אשר כתבת" אף שלא נכתב בפועל "ספרך אשר כתבת". [ראה רא"ם שם, וראה לקו"ש ח"ב ע' 675] או כמ"ש בגו"א כאן שכוונת רש"י לתורה "שהיתה כתובה מאז לפניו באש שחורה כו" (רש"י ברכה לג, ב. וראה רש"י פנחס כז, ז). ועפ"ז מתרץ דיוק לשון הכתוב "מספרך אשר כתבת".

ואולי י"ל, דזה שקללת חכם אפילו על תנאי באה, הוא רק בנוגע לדבר שהי' במציאות בעת אמירת הקללה (והקללה חלה עליו), משא"כ בדבר שמציאותו נתהווה לאחר לאחרי שלא נתקיים התנאי (ובמילא - בטלה הקללה), אין שייך שהקללה (שבטלה) תחול עליו.

(5) במאור-ענינים ריש פרשתנו (ועוד), שזהו לפי שז' אדר - יום הסתלקות משה - חל (ברוב השנים) בפ' תצוה. ובז"ח שם "דהו"ל למיכתב שמי' בכל מלה ומלה ובכל פיקודא ופיקודא דתמן" - אבל מובן שצ"ל שייכות גם לתוכן הסדרה. וראה טור הארוך. פענח רזא. וש"ך עה"ת ריש פרשתנו.

וראה גם לקוטי שיחות חכ"ו ע' 204 ואילך. ספר השיחות תשמ"ט ח"א (ע' 257 ואילך. ע' 271 ואילך). ועוד.

(6) עה"פ.

(7) מכילתא לבשלח טו, א. שמו"ר פ"ל, ד. ושל"ג.

(8) מלאכי ג, כב.

(9) תשא לב, ד ובפירוש רש"י שם. ובזהר (ח"א נב, ב ואילך. קכו, ב. ח"ב קצג, סע"ב) שעי' חטא העגל חזרה וזהמתן. וראה

לקראת שבת

ותמוה: כיצד יתכן שמשרע"ה ימסור את כל עצם מציאותו, שזה הקשר שלו עם התורה הק', בעבור אותה קבוצה מישראל שחטאו בעגל, שבעצמם (אלו שעשו בפועל את העגל) ניתקו את עצמם לגמרי מלא יהי' לך גו' לא תעשה גו' ומכל התורה?

ובכלל יש להבין: מה המשמעות של בקשת משה "מחני נא מספרך" - וכי מה שייכות יש בין שמו של משרע"ה בתורה, לזאת אשר הקב"ה לא יכפר (ח"ו) על חטא העגל?¹⁰

משה רבינו עניינו שהוא רועה ישראל. דבר אחד עם כלל ישראל. אי אפשר להפריד ולחלק בין משה לישראל בכלל ובפרט, וכלשון רש"י¹¹: "משה הוא ישראל וישראל הם משה".

דוהו הטעם שחטא העגל פעל ירידה במשה ("לך רד" - "רד מגדולתך"¹²), דלכאורה: משה כלל לא הי' במחנה בשעת חטא העגל ואיזו שייכות הייתה לו לחטא העגל, הוא אפי' לא הי' בגדר ד"מי שיש בידו למחות" - ואיך יכול להיות שהחטא פגע בו?

אלא מכיון שמשה וישראל חד המה, גדולתו ניתנה לו בחדא מחתא ובקשר אמיץ עם גדולת ישראל - וכיון שירדו ישראל בחטא העגל, פעל זה בדרך ממילא ירידה גם בו.

והתאחדות זו דמשה עם ישראל, היא עמוקה יותר מהתאחדות עם התורה:

ע"ד כמו שמצינו בהתאחדות של ישראל בקוב"ה, דאע"פ ש"אורייתא וקוב"ה כולא חד"¹³, מ"מ, ההתאחדות של ישראל בקוב"ה היא עוד עמוקה יותר. וכמחז"ל¹⁴ "ישראל קדמו" לתורה;

עד"ז (וכתוצאה מזה) הוא בנשיאי הדור - ש(כלשון רש"י¹⁵) "נשיא הדור הוא ככל הדור" - שהתאחדותם עם ישראל שבדורם, היא למעלה מהתאחדותם עם התורה.

[וכן הוא בצדיקים בכלל (ש"צדיקים דומים לבוראם"¹⁵): דעד כמה שהם מסורים וקשורים

לקו"ש חכ"א ע' 151 הערה 52.

(10) רש"י מבאר "שלא יאמרו עליי שלא הייתי כדאי לבקש עליהם רחמים" - אבל אי"מ, דמלשון הכתוב משמע שמשה ביקש לפעול כפרה עבור ישראל ולא להבטיח "שלא יאמרו עליי". ועוד ועיקר - בשעה שהמדובר הוא אודות "חטא גדולה" ר"ל, וישנו חשש אשר יהי' ההיפך מ"תשא חטאתם" - איזו תפיסת מקום יש אצל משה רבינו, רעיא מהימנא, מה יאמרו עליו!?

(11) חוקת כא, כא.

(12) תשא לב, ז וברש"י שם. ברכות לב, א. ועוד.

(13) זחר, הובא בנתיא פ"ד, רפכ"ג. וראו זח"א כד, א. א. זח"ב ס, א. תקו"ז ת"ו (כא, ב), תכ"ב (סד, א). ועוד.

והו הפירוש הפנימי במאמר חז"ל (שבת קה, א) "אנא נפשי כתבית יחבית" - שהקב"ה "כתב" את עצמו ("נפשי") ונתנה בתורה (ראה לקוטי-תורה שלח מה, סע"ד).

(14) ב"ר פ"א, ד. תנא דבי אליהו רבה פ"ד.

(15) רות רבה פ"ד, ג. ב"ר פס"ז ועוד.

לקראת שבת

טו

לענייני תורה שהם מלמדים, ובפרט לחידו"ת שלהם - מכל מקום, אין זה בערך לדרגת התקשרותם עם אותם יהודים הקשורים אליהם, ושעמם יש להם שייכות (ובמילא אחריות) מיוחדת, עניי עירך, בנים ותלמידים כו' (בלשון הפסוק¹⁶: הנפש אשר עשו).

וזהו שביקש משה "מחני נא מספרך": כיוון שהתקשרותו של משה עם ישראל היא עוד למעלה יותר אפילו מהתקשרותו עם התורה, לכן:

א. גם המסירות נפש שלו עבור ישראל - יש לה דין קדימה ומעלה לגבי מסירות נפשו על התורה.

[ע"ד המובא בס' מגיד מישרים, שהובטח מן השמים לבית-יוסף שיזכה למסור נפשו על קידוש השם¹⁷ (ורק מפני סיבה לא זכה לזה בפועל) - ואם באמת ה' נהרג על קידוש השם, לא ה' סיפק בידו לכתוב ולסיים את השולחן-ערוך שלו כולו¹⁸, שממנו תצא תורה והוראה לכל ישראל. ואעפ"כ, זאת אשר לא זכה למסור את נפשו, נחשב זה כעונש בשבילו!]

והטעם: דככל העילוי וההפלאה דתורה, ובפרט דשולחן-ערוך, עוד למעלה מזה היא המעלה דמס"נ על קידוש השם. כיוון שמס"נ היא על זאת אשר הוא יהודי, ויהודי הוא חד עם קוב"ה יתר על התאחדות התורה בקוב"ה].

(16) לך יב, ה וברש"י שם. סנהדרין צט, ב. ועוד.

(17) ריש פרשת תצוה. ועד"ז ר"פ בראשית סד"ה "הלא לך למנדע". פ' אמור ד"ה אח"כ פי' לי. פ' ברכה ד"ה אור ליום א'. ובכ"מ.

(18) שהרי סיום חיבור ד' חלקי השו"ע בשנות שט"ו-שכ"ג (כמ"ש הבי"ב בסוף כ"א מחלקי השו"ע) (נעתק בדפוס ראשון) - סומך לסוף ימיו; ואילו בשורת המגיד שיזכה לקדה"ש ה' קודם עלייתו לא"י (ראה במגיד משרים שם פ' בראשית תצוה וברכה הנ"ל), והבי"ב עלה לא"י בשנת רצ"ו.

[ומ"ש בפ' ברכה (בהמשך ל"אזכר לאתוקדא בא"י כו") "ואזכר למגמר חיבורא דילך", הרי מסיים שם "דאקריא בית יוסף" - ב"י על הטור. וכ"מ מהא שאמר "למגמר חיבורא דילך", והשו"ע משמע בכ"מ שהתחילו לכתוב לאחר שיעלה לא"י (משא"כ הבי"י שהתחילו בשנת רפ"ב בחו"ל, כמ"ש בסוף ספרו ב"י לטוחו"מ)]. ואכ"מ.

ז"ע העירוני אשר ב"אזהרות ותיקונים וסיגים" שבתחילת הספר. פ' בשלח ד"ה אור ליום שבת י"א שבת - מפורש שיזכה לקדה"ש לאחר שייגמור "כל חיבורך (ופירושיך) ופסקיך... ולהדפיסם ולפשטם בכל גבול ישראל" - וא"כ נכלל גם השו"ע. ובפרט עפ"מ שם בפ' צו (סד"ה אור לי"ד ניסן): חיבורא דילך מלבד השם הראשון שאמרת לך שיקרא בית יוסף, עוד יקרא שולחן ערוך.

אלא שאין בזה סתירה להמבואר בפנים השיחה, כי בפשטות, בשורות השונות מהמגיד להבי"י (במשך שנים רבות) שיזכה לאתוקדא על קדה"ש שכר עבודתו בתנאים שונים: לאחר שיעלה לא"י; כשיגמור חיבור הבי"י; כשיגמור כל חיבוריו ועוד - אינן בשורה אחת (שפעם אמרה בפרטיות ופעם בקיצור)

- שהרי פשוט שבמשך השנים היו כו"כ שינויים בדרגות ובמצבו של הבי"י (ועד לשינוי העיקרי בנדו"ז - שניטלה ממנו הזכות להשרף על קדוה"ש) ובהכרח שיהיו שינויים גם בשכרו (בהתאם לדרגת עבודתו),

כי אם שכל בשורה היא שכר לפ"ע עבודתו או, והרי כו"כ דרגות במסנ"פ ובמסנ"פ על קדה"ש - (ראה פסחים נ, א הרוגי לוד. הקדמת תקו"ז (י, ב). ע"ח של"ט, ד"א ועוד), ולאידך - כו"כ דרגות בתורת ובמצב הבי"י,

ולפעמים היתה עבודתו במסנ"פ וקדה"ש נעלית על תורתו ולפעמים להיפך.

לקראת שבת

ב. ההתאחדות והמס"נ דמשה היא עם (ועבור) כל אחד ואחד מישראל, בכל מצב שהוא (אפי' אם הוא מעושי העגל). כיון שהתאחדות והתקשרות זו היא למעלה מההתאחדות וההתקשרות עם התורה^ק, לכך אין נוגע בענין זה באם היהודי מקושר בהתורה. וכמחז"ל¹⁹ "ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא".

על כן, כשראה משה שחטא העגל הוא כה חמור עד שאפי' התורה^ק לא נותנת מקום ל"תשא חטאתם" רח"ל (דה' מוכן לכפר, והתורה כביכול תובעת ומונעת את הכפרה²⁰), במילא בא משה בבקשה ותביעה: "מחני נא מספרך" - מהתורה; דכאשר אין רואים את ההתקשרות של משה עם התורה, הרי שההתקשרות העצמית והפנימית של משה עם ישראל ניכרת בגלוי, ומעוררת כנגדה את היחוד וההתקשרות העצמיים והעמוקים של הקב"ה וישראל - שלמעלה מהתאחדותם עם התורה. ומכח ההתאחדות וההתקשרות הזו, נפעלת כפרה אפילו על חטא העגל (ועי' מתקשרים ישראל שוב עם התורה).

ועכשיו יובן היטב השייכות דבקשת משה "מחני" לפרשת תצוה:

בחסידות²¹ מבואר בפירוש הכתוב "ואתה תצוה את בני ישראל": "ואתה" - בעצמיותך (דמדבר בעד משה בעצמותו, כאומר "אתה" ולא רק בשמו) "תצוה" - לשון "צוה" וחיבור - דאתה תצוה ותקשר את בני' שיהיו כולם לאחדים כאחד.

דמצד המדריגות של משה הקשורות בשמו "משה" - שזה כולל דרגות עליונות במאוד, ה"ז קשור עם משה רבינו כמידת התקשרותו בקב"ה דרך התורה (ד"כל התורה שמותיו של הקב"ה²²), ולכן במדריגה כזו א"א לפעול ולגלות את ההתקשרות הנפלאה של ישראל בקב"ה שלמעלה מהתורה, שמצדה כל ישראל שווים (דבדרגא זו אין נוגע מידת התקשרותו של כאו"א בתורה, ורק עצם זה שהוא יהודי, שמצד זה כל ישראל שווים).

דוקא "ואתה תצוה", העצמיות של משה שלמעלה משם ותואר, שלכן נקרא "אתה" לנוכח - שהיא קשורה ומאוחדת עם ה"אתה" האמיתי שהוא עצמותו ומהותו ית' של הקב"ה (כי הרי באמת לאמיתו לא שייך התואר "אתה" כ"א על הקב"ה בעצמו. ששאר הנבראים בעולם אין מציאותם

19 סנהדרין מד, רע"א (וברש"י שם: עדיין שם קדושתם עליהם). וראה המשך תער"ב ח"ג ע' א' רנב ואילך. ובכ"מ.

20 ע"ד מחז"ל (פסיקתא דר"כ פ' שובה. יל"ש יחזקאל יח, ד. יל"ש תהלים מזמור כה. וראה ירושלמי מכות פ"ב ה"ו) "שאלו לתורה חוטא מה ענשו כו' שאלו להקב"ה כו' אמר יעשה תשובה ויתכפר לו". וראה לקו"ש ח"ד ע' 1152 ובהערה שם. תורת-מנחם ספר המאמרים מלוקט - תשרי - ד"ה וכל אדם. רשימות חוברת קסד.

21 תו"א פרשתנו פב, א. סד"ה זאת תורת הבית תרפ"ט (בסה"מ קונטרס ח"א). ד"ה וקבל היהודים תרפ"ז בסה"מ תרפ"ז ותיש"א פ"ד. ובר"ה ואתה תצוה תשמ"א (קונ' ואתה תצוה תשנ"ב - סה"מ מלוקט אדר).

22 רמב"ן בפתיחת פ' עה"ת, ע"פ זח"ב פו, א.

אמיתית כמציאות הקב"ה²³) - אפשר לגלות את ההתקשרות העצמית של הקב"ה עם ישראל, כולל עם עושי העגל, שכל ישראל הם מציאות אחת.

וענין זה עובר כחוט השני בכל הסדרה:

הפסוק עצמו ממשיך "ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד" - וידועה קושיית המפרשים, מדוע "ויקחו אליך", ולמה לא לאהרן, שהוא מעלה את הנרות. והביאור בזה ע"פ הנ"ל: אף שתפקידו ושליחותו של אהרן "שושבינא דמטרוניתא"²⁴ להעלות את הנרות (נשמות ישראל) לה, אמנם אין בכוחו להעלות, אלא מי שכבר קשור עם "נר מצוה ותורה אור"²⁵. ורק בכוח ה"ואתה תצוה" דמשה, קשור כל יהודי לה' ובמילא לתורה.

ועל זה הדרך הפרשה כולה²⁶: "ואתה הקרב אליך את אהרן לכהנו לי", "ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך" ועד"ז כל פרשת חינוך הכהונה ע"י משה. דאהרן הכהן עניינו כהונה וקדושת המשכן, וההשפעה שע"י עבודתו היא בעיקר לאלו שהם בעצמם "עובדי ה'", שקשורים בגלוי עם המשכן והמקדש. ובפרשתנו מבואר שמשה רבינו ("ואתה") פועל בכהונת אהרן שתהי' קשורה עם כל איש ישראל יהי' מי שיהי'.

גם עסק מזבח הקטורת מבואר בפרשתנו דוקא (ולא בפרשת תרומה), דקטורת עניינה "קטר" והתקשרות ובאופן כזה ש"כל תענית שאין בה מפושעי ישראל אינה תענית, שהרי חלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב עם סממני קטורת"²⁷. ועניין זה, של קישור גם ה"פושעי ישראל" בקב"ה, ע"י משה, מתבטא במיוחד בסיום וחיתום הפרשה: "וכפר אהרן על קרנותיו גו' אחת בשנה יכפר עליו לדורותיכם גו"²⁸.

23) כי "כל הנמצאים . . לא נמצאו אלא מאמתת המצאו. ואם . . (ש)הוא אינו מצוי אין דבר אחר יכול להמצאות" (רמב"ם ריש הל' יסודי התורה).

24) זוהר ח"א רסו, ב. ח"ב מט, ב. ח"ג כ, א (ברע"מ). נג, ב. ערה, ב (ברע"מ). לקו"ת בהעלותך ל, א ואילך. ובכ"מ.

25) משלי ו, כג.

26) כח א-ב.

27) ושייך זה למזבח הפנימי - כי עניינו של מזבח הפנימי הוא עצמיות פנימיות הלב, בחי' יחידה שבנפש (ראה לקו"ש ח"ב ס"ע 675 ואילך, וש"נ) שבזה כל ישראל שווין.

28) וראה בארוכה לקו"ש ח"ט ע' 302 ואילך. ועיי"ש שי"ל שלכן ביוהכ"פ דוקא מתירים להתפלל עם העבריינים (טוש"ע ודאדה"א או"ח ר"ס תריט).

ריקנין שבך כרמונים או כתפוחי זהב

ועשית על שוליו רמוני תכלת
. . על שוליו סביב ופעמוני זהב
בתוכם סביב

ביניהם סביב, בין שני רמונים פעמון
אחד דבוק

(בה, לג. רש"י)

ברמב"ן הקשה על פירוש רש"י "א"כ לא
היו הרמונים משמשין כלום, ואם לנוי, למה
היו עשויים כרמונים חלולים, יעשם כמין
תפוחי זהב", ולכן מפרש "והפעמונים טמונין
בהם [ברמונים]".

ונמצא, דנחלקו בצורת רמונים הנעשים
לנוי. דלרש"י הרמונים חלולים היו, ולרמב"ן
באם היו נעשים לנוי היו צריכים לעשותם
כ"תפוחי זהב".

ונראה לבאר בזה בדרך הדרוש, דהנה
הכה"ג ה' שלוחם של כלל ישראל, ובבגדיו
נרמזו כל הבחינות בבני ישראל, וב'שולי
המעיל' נרמזה מעלת ו"נוי" הבחינה הכי
נמוכה בבנ"י "ריקנין שבך".

לרש"י - "פשוטו של מקרא" - ב'שולי
המעיל' מרומזת מעלת ו"נוי" שלהם ש"אפי'
ריקנין שבך מלאים מצוות כרמון" ולכן נרמזו
ה"ריקנין" בצורת רמונים.

אך לרמב"ן שבפירושו ישנם גם "דברים
נעימים. . ליודעי חן" (ל' הרמב"ן ב"פתיחה"
לפירושו עה"ת) אם תכלית הרמונים היא
לגלות את היופי וה"נוי" שב"ריקנין" היו
צריכים לעשותם בצורת תפוחי זהב, להראות
שכל יהודי בפנימיותו אינו "ריקן" (ורק "מלא
מצוות") כ"א כל מציאותו הוא "תפוח זהב",
עובד ה'.

(ע"פ לקו"ש חט"ז עמ' 336 ואילך)

כהן גדול אינו מוציא אף אחד מהכלל

ונשמע קולו בבואו אל הקודש
. . ולא ימות

(בה, לה)

צריך ביאור מהו גודל ההכרח ב"ונשמע קולו"
עד שכל"ז נתחייב ההיפך מ"ולא ימות" ר"ל?

וי"ל ע"פ המבואר בדרושי חסידות, דאף
שבד"כ "לא ברעש ה'", שבקדושה צ"ל הכל
בדממה דקה ובביטול, מ"מ הבעל תשובה מכיון
שעבודתו היא בבריחה ממקום המוות והטומאה,
הרי עבודתו ברעש גדול, וכדוגמת הבורח ממות
ר"ל שבורח בקול רעש גדול.

והנה הכה"ג הוא שלוחו של כלל ישראל,
וכשנכנס לקודש אף אלו שנמצאים בדרגות הכי
נמוכות הנרמזים ב'שולי המעיל' נכנסים עמו.

ולכן אם "ונשמע קולו בבואו אל הקודש"
שקול הפעמונים שב'שולי המעיל' נשמע, בזה
מראה שעושה שליחותם של כל ישראל וגם
הבע"ת נכללים עמו.

אך אם ח"ו לא "ונשמע קולו", דבזה מראה
שאינו רוצה לכלול עמו בעבודתו אלו שעבודתם
בקול רעש גדול, אזי מראה שאינו שלוחו של
כל ישראל וא"כ אינו ראוי לכהן לכהונה גדולה,
ובטלה כהונתו, וממילא משתלשל מזה ההיפך
מ"ולא ימות" ר"ל. וק"ל.

(ע"פ לקו"ש חט"ז עמ' 337 ואילך)

חידושי סוגיות

דין לבישת אפוד אצל הנביאים

יביא אריכות הרמב"ם גבי אפוד הנביאים, ויכריח דאינו רק להבדילו מאפוד הכהונה | יסיק שהוא נפקותא לדינא דאפוד הנביא ה"ה כאו"ת שצריך להודיע דרשאים לשאול אצלו | יסיק דאריכות לשון הרמב"ם הוא להשוותו לגדר או"ת, ואזיל בזה לשיטתו שהוא גם מגדר כהונה

אותו, שהרי שמואל הנביא לוי הי' ונאמר בו נער חגור אפוד בד (שם ב, יח). אלא אפוד זה היו חוגרים אותו בני הנביאים ומי שהוא ראוי שתשרה עליו רוח הקודש להודיע כי הגיע זה למעלת כהן גדול שמדבר על פי האפוד והחושן ברוח הקודש².

א.

יקשה בביאור הכס"מ גבי מ"ש הרמב"ם באפוד בד, שאין בזה נפקותא

בסוף הל' "כלי המקדש והעובדים בו" (בסיום הפרקים דבגדי כהונה (פ"י ה"ג)) כותב הרמב"ם: זה שאתה מוצא בדברי נביאים שהכהנים היו חוגרין אפוד בד ("שמונים וחמשה איש נושא אפוד בד" (ש"א כב, יח) - הובא בכס"מ, כדלקמן), לא היו כהנים גדולים, שאין האפוד של כהן גדול אפוד בד. ואף הלויים היו חוגרין

(2) ראה ירושלמי סנהדרין (פ"י ה"ב) "מלמד שהיו כולם ראויין להיות כהנים גדולים", וכנראה מפרש הרמב"ם בירושלמי שלפועל חגרו אפוד בד. אבל ראה תרגום ש"א שם "דכשרין למלבש אפוד דבוץ", ומשמע שבפועל לא לבשו אפוד בד, אלא ש"כולם ראויין לכהונה גדולה" (פי' רבינו ישעי' ש"א שם). וראה ראב"ע פרשתנו כח, ו"ומפרשים רבים פי' זה (הכתוב דש"א הנ"ל) שהיו ראויים לשאת אפוד". וראה לקמן הערה 20.

(1) כ"ה השם המלא דהלכות אלו, כבהתחלת ספר היד. וכן בהכותרת לפני ההלכות.

לקראת שבת

בדברי הנביאים אינו מהבגדי כהונה (אפוד של כה"ג) - דהא, אי נימא דחידוש הלכה זו הוא שאפוד בד אינו האפוד של כה"ג - מ"ט המשיך הרמב"ם לבאר דמה שבני הנביאים חגרו אפוד בד הוא כדי "להודיע כי הגיע זה למעלת כהן גדול", דזהו הדגשה הפכית מתוכן ההלכה שאפוד בד אינו שייך לאפוד כה"ג? ותו, הרמב"ם מביא ראיתו מזה ש"אף הלויים היו חוגרין אותו שהרי שמואל הנביא לוי הי' ונאמר בו נער חגור אפוד בד", ולכאורה הו"ל להביא רא' אלימתא יותר, ממש"נ (ש"ב ו, יד. ועד"ז דה"א טו, כז) ודוד חגור אפוד בד, שלא הי' משבט לוי כלל (שזה מוכיח עוד יותר שאין אפוד בד שייך לאפוד של כהן גדול)?⁷

ב.

יבאר דבזה נתחדש דין בנביא שצריך להודיע שהוא נביא

ולזה נראה דאין כוונת הרמב"ם (רק) לתרץ שאלה מ"דברי הנביאים", אלא דנתחדש בזה להלכתא, ומ"ש הרמב"ם "אפוד בד. . היו חוגרים אותם בני הנביאים" - יש לומר, שנתכוין בזה לומר דאיכא (גדר של) הלכה על בני הנביאים (לחגור אפוד בד, ועי"ז) "להודיע כי הגיע זה למעלת כהן גדול שמדבר על פי האפוד והחושן ברוח הקודש".

ויובן זה ע"פ מ"ש הרמב"ם בהלכות יסודי

(6) והו"ל (ע"ד שהעתיק בקרית ספר להמבי"ט כאן) "אפוד בד הי' חגור כל מי שהי' ראוי שתשרה עליו שכינה כדאשכחן בשמואל שהי' חגור אפוד בד".

(7) והרי הרמב"ם אינו מפרש שהי' תכונת בד של כהן הדיוט, כפי' הא' ברבינו ישעי' לש"א שם.

ולכאורה תמוה, למאי הלכתא בחיבור היד ("הלכות הלכות" (לשון הרמב"ם בהקדמתו לספרו)) אריכות התיאור, "זה שאתה מוצא בדברי נביאים שהכהנים היו חוגרין אפוד בד לא היו כהנים גדולים וכו'", שלכאורה אין בזה נפקותא להלכה (ואי משום שדרכו לסיים כל ספר מספרי היד בדברי מוסר ומדות טובות³ - הא סיום זה אין בו אף מענינים אלו), כי אם פירוש וביאור ב"דברי נביאים" (שמ"ש "שמונים וחמשה איש נושא אפוד בד", אין הכוונה לכהנים גדולים וכו'), ומה מקומו בספר היד?

בכסף משנה כאן כ', ד"כתב כן כי היכי דלא תיקשי לן היאך כתוב (ש"א כב, יח) גבי אחימלך בן אחיטוב פ"ה כהנים חגורים אפוד בד". אבל אינו מובן [נוסף לזה שאין ענינו של הרמב"ם בספרו היד ליישב ולפרש פסוקים בנ"ד⁴, הרי גם] - את"ל שכוונת הרמב"ם להתאים דבריו עם הכתובים (שאפוד בד הנזכר בדברי הנביאים אינו האפוד של כהן גדול) - הו"ל להביא ענין זה לעיל, בפרק שלפנ"ז (פ"ט), היכא דמיירי בפרטי דיני עשיית האפוד?⁵

גם, מאריכות לשון הרמב"ם כאן נראה ברור שאין כוונתו (רק) לבאר שאפוד בד הנזכר

(3) ראה רמב"ם סוף הל' תמורה ש"רוב דיני התורה אינן אלא. . לתקן הדעות וליישר כל המעשים".

(4) כי אף את"ל שלדעת הכס"מ מ"ש הרמב"ם בהקדמת חיבורו "אדם קורא בתושב"כ תחלה (ואח"כ קורא בזה כו") הכוונה לא רק לחמשה חומשי תורה אלא גם לנ"ך, ה"ז לכאורה רק מה שנוגע להלכות ופירוש המצוות שבנ"ך, אבל לא לתרץ ולבאר פסוקי נ"ך.

(5) וגם: אז הו"ל להרמב"ם לתרץ השאלה בהפסוק "פ"ה כהנים ה. . אין ממנין שני כהנים גדולים כאחת" (כבידושלמי סנהדרין שם), וכמו שהביא בהל' כלי המקדש לפנ"ז (פ"ד סה"ט).

היו חוגרים אותו בני הנביאים ומי שהוא ראוי שתשרה עליו רוח הקודש להודיע כי הגיע. למעלת כהן גדול שמדבר על פי האפוד והחושן ברוח הקודש, היינו, דמכיון ש"אין נשאלין בהן (באורים ותומים באפוד וחושן) להדיוט", הנה לזה היו צריכים בני הנביאים לחגור אפוד בד, דבזה גרמו "להודיע" שהגיעו "למעלת כהן גדול שמדבר. . ברוח הקודש", וכל ישראל יכולים לשאול אצלם בכל הענינים ואפילו צרכי יחיד.

ועפ"ז מחזור שפיר הא דלא הביא הרמב"ם מה שה' דוד חגור אפוד בד, דהא חגירת "אפוד בד" של דוד היתה בקשר להעלאת הארון (ראה פי' רבינו ישעי' ש"ב שם. פירוש (המיוחס ל)רש"י דה"א שם) ולא בשייכות לענין הנבואה ("להודיע כי הגיע זה למעלת כהן גדול שמדבר. . ברוח הקודש" כדי שיוכלו לשאול אצלו). ולכך הביא הראי' משמואל הנביא, שאליו הלך שאול כשאבדה לו אבדה להודיע לו מקומה, דזה ודאי אינו שייך לאורים ותומים כי אם לנביא⁹.

ג.

יסיק בטעם השייכות לאו"ת, לשיטת הרמב"ם דגדר או"ת אינו מדיני כהונה

אלא שעדיין אינו מובן, הא הלכה זו ע"ד "בני הנביאים" ומי שהוא ראוי שתשרה עליו רוח הקודש, אין מקומה כאן כלל, אלא שייכת לכאורה להלכות יסודי התורה (בפ"ז ואילך), ששם נתבארו פרטי דיני הנבואה, דרכי הנבואה

התורה (פ"י הג') ש"הנביא עומד. . להודיענו דברים העתידיים להיות בעולם. . ואפילו צרכי יחיד מודיע לו, כשאול שאבדה לו אבדה והלך לנביא להודיעו מקומה". ולכן, בכדי שבנ"י ידעו מיהו הנביא שאליו יפנו בצרכיהם, היו בני הנביאים חוגרים אפוד בד, "להודיע כי הגיע זה למעלת כהן גדול שמדבר. . ברוח הקודש", שאז יוכלו כל ישראל לשאול אצלו כו⁸.

דעפ"ז מובן המשך הענינים ברמב"ם כאן, שלאחרי שמבאר פרטי דיני אורים ותומים (בפ"י ה"א-י"ב), "כיצד שואלין (באורים ותומים) עומד הכהן כו", וכי "אין נשאלין בהן להדיוט אלא או למלך או לבית דין או למי שצורך הציבור בו" - הנה עתה מוסיף בדבריו, דאיכא עוד אופן אחר של שאלה, והוא "אפוד בד. .

(8) לכאורה י"ל דנפק"מ לפועל גם לפני ביאת המשיח (וראה לקמן ס"ז), דהרי גם לאחר הזמן שנסתלקה רוח"ק מישראל כשמתו נביאים האחרונים חגי זכרי' מלאכי (יומא ט, ב. סוטה מח, ב. ועוד) היו כמה הראוין לרוה"ק ונבואה כו'

[וראה אגרת תימן להרמב"ם בפ' הכתוב (בלק כג, כג) כעת יאמר ליעקב "שתחזור הנבואה לישראל בשנת ארבעת אלפים תשע מאות שבעים ושש לבריאה" (וראה תולדות האוה"ח להר"ר מרגליות (פ"ג הערות כה, כו); הקדמתו לשו"ת מן השמים, וש"נ - דמפורש בכ"מ ברז"ל שהיתה השראת רוח"ק כו' במשך הדורות). וראה בכל הנ"ל לקו"ש חי"ד ע' 73 ואילך. וש"נ*]. ושם שזה נוגע להלכה בנוגע לבנין במה בזמן הזה. ע"ש. וראה סה"ת תנש"א ח"ב ע' 788 ואילך]

- אם עליהם ללבוש אפוד בד (בגד מיוחד). ואכ"מ.

(*) בסהמ"צ להרמב"ם בסוף השרשים מבואר דהנבואה היא רק בזמן הבית ולא בזמן הגלות (וראה גם מ"ג ח"ב פל"ו: וזאת היא הסיבה העצמית הקרובה להפסק הנבואה בזמן הגלות בלי ספק כלומר עצלות ועצבות כו'. וראה שם פל"ב). אבל שם כוונתו לכאורה לנבואה באופן קבוע ותמידי וכו'. או ששם מדבר בדרגא נעלית נבואה ולא רוח"ק וכיו"ב. ואכ"מ.

(9) וכמודגש בלשון הרמב"ם שכתב "שמואל הנביא", אף שהכתוב בשמואל א - בו נאמר "נער חגור אפוד בד", לא נאמר "הנביא" אלא "שמואל משרת את פני ה'". וראה רד"ק ורלב"ג שם.

לומר עלה, וכל אחת אינה זזה ממקומה אלא בולטת במקומה והוא (הכהן) מצרפן (פרש"י שם), ר"ל אומר מצטרפות (שמאליהן הן מצטרפות), ומקשה בגמ' "כל כהן שאינו מדבר ברוח הקודש ושכינה שורה עליו אין שואלין בו שהרי שאל צדוק ועלתה לו ואביתר ולא עלתה לו", ומתרץ בגמ' "סיוע הוי מסייע בהדיהו". ופרש"י "כהן בהדי אורים ותומים הלכך אם כהן כשר הי' וראוי לשרות שכינה עליו האותיות בולטות או מצטרפות על ידו כשנשאלין בו ואם לאו לא בולטות ולא מצטרפות". הרי דס"ל לרש"י שהאותיות עצמן היו בולטות או מצטרפות אם הי' כהן כשר.

אמנם הרמב"ם (פ"י הי"א) כתב "רוה"ק לובש את הכהן ומביט בחושן ורואה בו במראה הנבואה עלה או לא תעלה באותיות שבולטות מן החושן כנגד פניו", והיינו דס"ל שהאותיות לא היו בולטות כפשוטן אלא במראה הנבואה¹¹ (ולשיטה זו תירוץ הגמרא הוא כפשוטו, שאם אין הכהן כשר אינו רואה דבר במראה הנבואה).

11) ראה צפע"נ השלמה לב, ד (נעתק בצפע"נ על ס' עבודה המלוקט להל' כלי המקדש כאן). וראה צפע"נ שם: פליגי רבינו והר"א ז"ל* אם הך דבולטות... ניכר לעיני הכהן או רק במראה הנבואה. ובאמת זה תליא בהך מחלוקת דיופא שם (עג, א) ר"י ורבנן, אם צריך לומר כה אמר ה' או לא, ר"ל אם האמירה הי' ג"כ נבואה או הי' אומר רק מה שהוא רואה.

(*) ולכאורה כוונתו, שכן צ"ל ע"פ השגות הראב"ד בהל' ביהב"ח שם רפ"ד (הובא בצפע"נ לפנ"ז שם). ואולי פירש כן דברי הראב"ד כיון דלשיטתו (לפי הכס"מ) האותיות הן שם המפורש כשיטת רש"י (כדלקמן הערה 29). וא"כ משמע דהך דהיו האותיות בולטות או מצטרפות הוא מחמת שם המפורש שבהחושן, ולא מצד מראה הנבואה דהכ"ג. ולפ"ז גם בזה קאי הראב"ד בשיטת רש"י. או למד כן מגוף דברי הראב"ד דהאותיות ר"ל שם דברים הם. ואכ"מ.

והנהגת הנביא וכו', וגם הענינים שהוא מודיע לבני ישראל (כנ"ל) - ומ"ט כתבה הרמב"ם בהלכות כלי המקדש ודיני כהונה?

ואע"פ שיש בלבישת האפוד בד דמיון ללבישת אפוד דכהן גדול, ועד שזה מודיע ש"הגיע זה למעלת כהן גדול שמדבר... ברוח הקודש" - הא היא גופא תיקשי ודבר זה עצמו טעמא בעי: מהו ההכרח והטעם בזה, לקשר מעלת הנביא ומי שהוא ראוי שתשרה עליו רוח הקודש (ובמילא יכול להודיע "דברים העתידים להיות") עם מעלת הכהן גדול "שמדבר על פי האפוד והחושן ברוח הקודש"¹⁰?

והנראה, דזהו בהתאם לשיטת הרמב"ם בגדרם של האורים ותומים, כדלקמן.

דהנה, באופנה של תשובת האו"ת איתא בגמ' (יומא עג, ב): ר"י אומר בולטות (האותיות בולטות, כגון עי"ן משמעון למ"ד מלוי ה"י מיהודה -

10) עפ"מ"ש הרמב"ן עה"ת (שופטים יח, ג): וטעם תמים תהי' עם ה"א שנייחד ללבינו אליו לבדו ונאמין שהוא לבדו עושה כל והוא היודע אמתת כל עתיד וממנו לבדו נדרוש העתידות מנביאים או מאנשי חסידיו ר"ל אורים ותומים ולא נדרוש מהוברי שמים... וזו מצות עשה כו' (וכ"ה בהשגות הרמב"ן לסהמ"צ בהוספות למ"ע מ"ע ח. וראה מג"א שם בדעת הרמב"ם. וראה רמב"ן בסוף סהמ"צ שנסתפק אם השאלה באו"ת היא מצות עשה וצ"ל מנחת במנין המצות. ובמג"א שם שסברת הרמב"ן נכונה שהשאלה באו"ת תהי' מן המצות הנהגות לדורות כו') -

יש לבאר לכאורה מה שהרמב"ם כתב ע"ד לבישת האפוד בד בבני הנביאים כאן, אף שזה מודיע שהגיע "למעלת כה"ג... ברוה"ק", כי בהל' יסוה"ת מדבר בעיקר בזה ש"מיסודי הדת שהאל מנבא את בני האדם" (רפ"ז שם), ומה שמודיעים להנביא (ראה רמב"ם שם ה"ו. פ"ט ה"ב. ועוד). ואילו כאן בסוף הל' כלי המקדש שמדבר בענין או"ת שדינו בשאלה דוקא, הרי נסתעף מזה גם לבישת אפוד בד בבניאים, שנוגע לדיון שאלה אצל הנביאים, וכנ"ל בפנים ס"ב.

(פרש"י פרשתנו כח, ל. רמב"ן שם. ראב"ד בהשגות להל' ביהב"ח פ"ד הא"א (לפי הכס"מ שם). ריטב"א יומא עג, ב¹⁴) דהא"ת אינם מבגדי כהונה אלא דהוי שם המפורש או שמות הקודש שמניחין בתוך החושן והאפוד וגם בלעדי השמות אינו חסר בבגדי כהונה¹⁵, וא"כ נמצא שהא"ת הם חלק ופרט מענין הכהונה ובגדי כהונה¹⁶ (היינו -

(14) וראה לקו"ש ח"א ע' 136 ואילך ובהערות - "לשיטתי" דהרמב"ם ורש"י בזה.

(15) וראה רמב"ן עה"ת (שבהערה שלפנ"ז) שמשמע קצת דהאפוד בד שה' שמואל ודוד חגורים בו היו בו גם שמות הקדושים. והוא חידוש גדול! ואולי יש לשלול משמעות זו. ואכ"מ.

(16) וי"ל שלכן מפרש הרמב"ם (הל' כלי המקדש פ"י הי"א) ש"מ' בגמ' (יומא עג, א) "פניו (של כה"ג) כלפי שכינה" היינו "לפני הארון", ולא כפרש"י (יומא שם) "כלפי או"ת ושם המפורש שבתוך החושן" (הובא בכס"מ לרמב"ם שם), כי לדעת הרמב"ם ה"ז (גם) חלק ופרט מעבודת הכהונה שבביהמ"ק, ולכן מפרש "ופניו לפני הארון". והוא ע"ד כמה עבודות בביהמ"ק שצריכים מקום מיוחד לעבודתם, כולל לפני הכפורת, הזאה בין הבדים וכו', וכיו"ב. משא"כ לדעת רש"י ועוד שהוא "שם המפורש", ונמצא דהוי ענין בפ"ע לא משירות דכהונה, מפרש "כלפי השכינה" - "כלפי או"ת ושם המפורש שבתוך החושן", לא כלפי מקום מסויים בביהמ"ק (וראה חדא"ג מהרש"א סוטה מח, ב ד"ה משחרב דא"ת שייכי גם בלא מקדש"). ולהעיר מצפ"נ מהד"ת סז, ג (נעתק בצפ"נ המלוקט סוף הל' כלי המקדש) דגם בארון ה' שם המפורש. ע"ש. וראה לקו"ש ח"א שם ע' 137 בהערה. ועצ"ע.

(**) בצפ"נ השלמה (לב, ד) דתוס' ורשב"ם (שבהערה שלפנ"ז) "מפרשים דא"ת ה' עצם החושן אך באמת אינו כ".

(*) בפשטות י"ל דס"ל להרמב"ם שהפירוש "לפני הארון" פשוט יותר בלשון "כלפי שכינה" שבגמ'. ועוד, בפסוק (תרומה כה, כב) מפורש "ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת מבין שני הכרובים אשר על ארון העדות וגו'". וראה עקרים (מ"ג פ"א) דסבת הנבואה בישראל באה מצד הארון (והלוחות) ולכן בבית שני אף שהיו כ"כ ראויין לנבואה לא היתה שם נבואה לפי שלא ה' שם ארון (ע"ש). ובארוכה בס'

ומזה מובן, דלשיטת רש"י תשובת האו"ת שייכת לגוף האו"ת עצמם, שהאותיות עצמן בולטות או מצטרפות. משא"כ הרמב"ם ס"ל דהתשובה דאו"ת אינה ענין השייך לגוף האותיות דהחושן, אלא הוי רק דבר המסייע, המעורר את גילוי הנבואה של הכה"ג.

ולפ"ז נראה, דלהרמב"ם השאלה והתשובה באו"ת של כה"ג אינו פרט מעניני כהונה שבו אלא גדר ומעלה בפני עצמו, שאיכא בכה"ג עוד ענין לבד מעניני כהונתו, שהוא רוה"ק ונבואה שבו.

איברא, דמאידיך גיסא, ממה שכתב הרמב"ם לפנ"ז (ה"י). "עשו בבית שני אורים ותומים כדי להשלים שמונה בגדים (וכ"ה בתוד"ה ואורים - יומא כא, ב. רשב"ם ב"ב קלג, ב ד"ה לגזבר¹²) ואע"פ שלא היו נשאלין בהן", מוכח דס"ל שהא"ת הוי חלק מבגדי כהונה גופא¹³ (ולא כדעת האומרים

(12) וראה ראב"ע פרשתנו כח, ו. וראה הערה הבאה.

(13) בכמה מפרשים (באר שבע סוטה מח, א. מרכבת המשנה לרמב"ם הל' ביהב"ח שם. הכתב והקבלה פרשתנו כח, ל. ועוד) כתבו שלדעת הרמב"ם אבני החושן גופא הם האו"ת* (כשיטת רה"ג ורש"י ורנ"ג - באוצר הגאונים ברכות ד, א ועוד). אבל מפשטות לשון הרמב"ם כאן ובהל' ביהב"ח פ"ד הא"ממשע שהוא עש"י בפ"ע ולא גוף אבני החושן. וראה צפ"נ מהד"ת סז, ד - נעתק בצפ"נ המלוקט להל' ביהב"ח שם - שהוא "מה שנכתב שם האבות בחושן. . וכן שבטי כו", ע"ש**). ודברי הרמב"ם בפיהמ"ש (סוטה פ"ט מ"ב): ושמייר נחש חופר אבנים ובו פתחו אורים ותומים - אפשר ליישב גם לפי הצפ"נ הנ"ל. ואכ"מ.

(*) בכס"מ להל' ביהב"ח שם: ורבינו קורא פה אורים ותומים לחשן בדרך השאלה (ועד"ז הוא בבאר שבע סוטה שם). ואינו ברור אם כוונתו כמפרשים הנ"ל דהחושן גופא הוא האו"ת, או שגם להרמב"ם י"ל דהא"ת הוא שם המפורש, אלא שפה קורא אורים ותומים לחשן בדרך השאלה. ואכ"מ.

ד.

עפ"י מיושב לשונו גבי הנביאים, דבא להדגיש שהוא מגדר אחד כאו"ת, שהוא כעין כהונה

ובזה מובן מה שממשיך הרמב"ם בהלכה בפ"ע ע"ד לבישת אפוד בד של בני הנביאים - "זה שאתה מוצא בדברי הנביאים שהכהנים היו חוגרין אפוד בד לא היו כהנים גדולים כו' אלא אפוד זה היו חוגרים אותו בני הנביאים ומי שהוא ראוי שתשרה עליו רוח"ק להודיע כי הגיע זה למעלת כה"ג שמדבר על פי האפוד והחושן ברוח הקודש" -

די"ל כוונתו בזה, שהוא בהמשך לשיטתו גבי או"ת, היינו שלאחרי שביאר לפנ"ז, שענין הדיבור ע"פ רוח הקודש דאו"ת ה"ז גדר בכהן גדול ובגדי כהונה, הנה ע"ז ממשיך לבאר, שמעין זה הוא גם בבני הנביאים, שגם הם הגיעו למעלה זו שיכולים לדבר "ברוח הקודש", דאין ענינו של נביא רק להודיע דברי עתידות כו' וכיו"ב לתועלת בני, אלא ככהן גדול שענינו משרת לה¹⁹, וזהו מה דמצינו אצלם בגד הדומה לאפוד של הכה"ג.

וי"ל שמהאי טעמא דייק הרמב"ם להאריך "מעלת כהן גדול שמדבר על פי האפוד והחושן ברוח הקודש" - ולא כ' בקיצור (כלשונו לפנ"ז (בהלכה יו"ד - מיומא עג, ב)) "מעלת כהן גדול שמדבר ברוח הקודש"²⁰ - לבאר, שהדיבור ברוח הקודש

שלימות הכהונה ובגדי כהונה כפי שהוא בכה"ג כשמלוּבש בשמונה בגדים), שאין זה ענין של נבואה כ"א שירות ועבודה דכהונה.

ועכצ"ל שלשיטת הרמב"ם בגדר כהן גדול (ובגדי כהונה שלו) איכא ב' ענינים: (א) השירות והעבודה דכהונה גדולה, (ב) מעלתו של כהן גדול בדרגת נבואה ורוה"ק¹⁷, שגם פרט זה (השני), מעלת הכה"ג בתור נביא, הוא חלק מגדר כהונה גדולה ושייך לבגדי כהונה¹⁸. וזהו תוכן שני הענינים שמצינו באו"ת: (א) אחד מבגדי כהונה, (ב) השאלה בהם, ענין דנבואה (דהכה"ג).

עבודת הקודש ח"ד פכ"ד. אבל: (א) ברמב"ם הל' יסוה"ת פ"ז לא נזכר הכתוב "ונועדתי גו'" ששייך לכללות ענין הנבואה, ואדרבה, מפיהמ"ש להרמב"ם (סנהדרין פ' חלק היסוד השביעי. ועד"ז במו"נ ח"ב ספמ"ה)) משמע שונועדתי לך גו' מעל הכפופות מבין שני הכרובים שייך להיתרון דנבואת משה דוקא (ומ"ש במו"נ ח"ג פמ"ה נוגע בעיקר להכרובים. ע"ש. ואינו שייך לכאורה לנדר"ד). (ב) ברמב"ם הל' כלי המקדש שם היו"ד מפורש שהטעם שלא שאלו להאו"ת "מפני שלא היתה שם רוח הקודש וכל כהן שאינו מדבר ברוח הקודש ואין שכינה שורה עליו אין נשאלין בו", ולא לפי שלא הי' ארון. וראה גם רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ד הא [ודוחק לומר שזוהי כוונת הרמב"ם בהל' ביהב"ח שם "ואף אורים ותומים שהיו בבית שני לא היו משיבין כו'" שכ' בהמשך לגניזת הארון. ובפרט לפמשת"ל בלקו"ש חכ"א ע' 159 ואילך. וראה שם ע' 161]. (ג) הרמב"ם בספרו דהלכה לא הזכיר שבטלה נבואה, ואדרבה, לדעתו מפורש שהיתה נבואה לאח"ז, כנ"ל הערה 16. וש"נ.

(17) להעיר מזה"ב קמח, סע"א.

(18) להעיר מהשקו"ט אם בגדי כהונה הם צורך עבודה או לצורך כהן - ראה בית האוצר מערכת בג כלל יו"ד. ועוד.

(19) ראה רד"ק ורלב"ג ש"א ב, יח.

(20) ובירושלמי "מלמד שהיו כולם ראויין להיות כהנים גדולים" (ואינו מזכיר רוח"ק), ולכאורה כי בירושלמי קאי רק בפ' הכותב (דש"א כב) "ויפגע (הוא) בכהנים וגו' (נושא

לקראת שבת

כה

אינו ענין צדדי (ענין נוסף) בכה"ג, אלא הוא מגדר
הכהונה שבו עצמה (כנ"ל), ובמילא שייך לבגדי
כהונה - "מדבר על פי האפוד והחושן ברוח
הקודש"; ומזה נסתעף שגם בכל נביא (ומי שראוי
שתשרה עליו רוח הקודש) שהוא ג"כ כעין גדר

21) כלומר: אף שעיקר הטעם דלבישת אפוד בד הוא
(כמפורש ברמב"ם) "להודיע . . שמדבר . . ברוה"ק" (וכנ"ל
ס"ב הנפק"מ להלכה) - מ"מ, זה שהודעה זו היא ע"י לבישת
אפוד בד דוקא, הוא לפי שיש בו גם מעין גדר של כהונה
(ולכן הביאו הרמב"ם בהל' כלהמ"ק ולא בהל' יסוה"ת).

אפוד בד"), ומפרש דכל הכהנים ראויין להיות כהנים גדולים.
אבל ברמב"ם נראה שאינו מפרש כן בירושלמי.

חשוב טוב ויהי' טוב

הוראת רבותינו טראכט גוט, וועט זיין גוט הכוונה שהמחשבה תועיל

לפלא אז מ'רעט און מ'רעט [מדברים ומדברים] וכשמגיע לפועל - כאו"א חושב שהכוונה למי שהוא אחר לא אליו!

כו"כ פעמים מובא פתגם - הוראת רבותינו נשיאנו טראכט גוט, וועט זיין גוט [חשוב טוב ויהי' טוב] [שהכוונה שהמח' תועיל בזה] - ובהיפך מזה "ממציא" מחשבות באופן הפכי, ולמרות שנמצאים בחודש אדר שנצטוונו להרבות בשמחה, שרוי בעצבות (עיין תניא בזה) וכו'.

וחותמים בדבר מלכות: טראכט גוט וועט זיין גוט - בנראה ובנגלה.

(אג"ק ח"כ אגרת ז'תריג)

אין לחכות בשמחה עד שיוטב המצב, אלא להקדימו וזה ימהר הענין

זה עתה נתקבל מכתבו . . בו כותב אודות מצבו עתה.

והנה בטח שמע פתגם כ"ק אדמו"ר מוהר"ש (א"ז של כ"ק מו"ח אדמו"ר) די וועלט זאגט אז מען קען ניט ארונטער דארף מען אריבער און איך האלט אז מען דארף לכתחלה אריבער [העולם אומרים שאם אין ביכולת לעבור מלמטה, אזי יש לעבור מלמעלה, אבל אני סבור שמלתחילה יש לעבור מלמעלה],

וה"ה בנדון זה שאע"פ שלכאורה צריך לחכות בהשמחה גלוי' עד שיוטב מצב הבריאיות בפועל,

לקראת שבת

כו

הנה יש מקום לומר ע"פ נוסח הנ"ל להקדים השמחה על הטבת הבריאות אף שלע"ע אינה בגלוי, וזה עצמה ימהר הענין,

והוא ע"ד הפתגם שנשמע כמה פעמים מנשיאי חב"ד, טראכט גוט וועט זיין גוט, ופשיטא שכשמביאים זה בדבור של שמחה ובמעשה של שמחה, וביחוד בהנוגע לכת"ר אשר ע"י עטו עט סופרים יש בידו להשפיע על הרבים בהאמור, הרי ידוע שכר הני בדוחי (תענית כב, א).

(אג"ק חט"ז אגרת ו'כו)

אין לחדש סברות של מרה שחורה, שזהו סגולה שלא יבוא הדבר לידי פועל

במענה על מכתבו, שבו נראה שעדיין לא פעלתי עליו רוממות הרוח, וכמדומה שכבר אמרתי לו כמה פעמים, שעפ"י המבואר בספרים - לאו דוקא בספרי חסידות - הנה אין לחדש סברות של מרה שחורה בעולם, שזהו סגולה שלא יבוא הדבר לידי פועל, ולא רק שאין לחדש בדבור - וע"ד המובא בדא"ח (כמדומה שנדפס בסוף סידור מאה שערים) שהרב המגיד כשה' נופל לו סברא הי' אומרה בדבור כדי להמשיכה בעולם - אלא שאפילו במחשבה אין לחדש סברא כזו והטעם כנ"ל, והוא מובן ג"כ מפתגמי כ"ק נשיאינו רבוה"ק שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר שהיו אומרים, טראכט גוט ווע[ט] זיין גוט.

בטח נדמה לו שקשה במאד לפעול על כח המחשבה בהנ"ל, ובלית ברירה ילביש כח המחשבה במחשבה דתורה, ומהטוב ברוחניות יומשך ג"כ טוב בגשמיות.

והמורם מכל הנ"ל, אשר ככל מה שיתחזק בבטחונו עד שיפעול גם על המחדו"מ שלו, הרי יתגשם הדבר במוחש יותר לפרנסה בהרחבה בגשמיות וגם ברוחניות...

(אג"ק ח"ו אגרת א'תשצב)

כשהאדם עומד בשמחה ובשביעות רצון איך שיהי' מצבו, הרי זה עצמו מטיב המצב

מ"ש אשר מעבודתו אין לו נחת וכו' ועבודה קשה היא וכו'.

הנה היפך השכל ישנם כמה אנשים שהונח אצלם שאין צריך להראות פנים שוחקות ושביעת רצון מהאופן שהשי"ת מנהיג את העולם בכלל ועניניהם בפרט, כיון שהרי אפשר שיתפרש הדבר שהם מסתפקים במה שיש להם, וככל שהוא טוב הרי אפשר שיהי' טוב עוד יותר, ולכן צריך לעמוד בטענות תמידיות מהקושי ובמרירות על כל צעד וענין,

והנה מובן שזהו היפך הוראת תורתנו הק', ומכש"כ וק"ו ממרז"ל על הפסוק כל הנשמה תהלל י"ה, שעל כל נשימה ונשימה צריך להלל, עאכו"כ כשבאה הצלחה בהעבודה... ונוסף על כל זה הרי

לקראת שבת

פסקו בזהר הק' שכשמראים פנים עצובות מעוררים ח"ו עד"ז גם מלמעלה ובהשפעה שמלמעלה, משא"כ כשהאדם עומד בשמחה ובשביעות רצון איך שיהי' מצבו, הרי זה עצמו מטיב המצב ובא פון גוט צו נאך בעסער [מטוב, לטוב גדול יותר] (יעוין בזה"ב קפ"ד ע"ב).

ואין רצוני להאריך, כי מסופקני אם ישנה זה את ההרגל בהנהגה שלו הנ"ל (אף שתקוטי שעדיין לא נהפך לטבע שני אצלו), ובפרט שגם שורות אלו מספיקות להבהיר את המצב כמו שהוא, והשי"ת יזכהו לראות את אשרו שהעמידוהו בקרן אורה, וצריך להודות ולהלל על מה שמצליח . . בהשתדלות שעד עתה.

(אג"ק חי"א אגרת ג'תשו)

דרכי החסידות

שיחות ואגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבנ"מ זי"ע בענייני עבודת השי"ת

מה' מצעדי גבר כוננו

- חלק שני -

הנשמות הללו הולכים עטופים באדרת שער של בעלי חיים, בחיים פשוטים, בחיי בשר טרודים ועסוקים במלאכת עבודתם ועסקם כשבויים ממש, והם מחכים עד אשר יערה רוח ממרום ויתעורר נקודת פנימית לב ישראל מאחד אנשי דיירי העיר ההיא להתעורר בהתעוררות אמיתית לפדות השבויים הרוחנים האמורים.

כערער במדבר

במענה על מכתבו, מאד אצטער על מצבו הפרטי שנמצא כערער במדבר ח"ו במקום שאין בו לחלוחית. אבל הלא מה' מצעדי גבר כוננו.

ההשגחה העליונה הביאך לשם, בטח ביכולתך, בעזרתו ית' לפעול ולעשות את הראוי לעשות באור כי טוב ואין טוב אלא תורה. והא לך דוגמא מאחד אחיך התמימים שי', שבא למקום שמם יצ"ו, מושב גדול, בלא עין-הרע של כמה מאות משפחות, כן ירבו, וכולם קפואים בקרח הנורא, באין לימוד שיעור זולת שנים ושלשה זקנים שי', ובדבר נכדים שי' אין מה לדבר כו', והאנשים פשוטים עובדי בעלי מלאכה ובעלי עסק.

פעם, שנים ושלש התאונן במכתבו אשר, ח"ו, נדח לארץ צלמות והוא בעצמו סוחר קטן, עוסק בכל הבא לידו למען אשר ישביע רעבון ב"ב ממש שיחי', והרבה לבאר עד כמה נמנע הדבר מלפעול

מה לטובה ולברכה.

התוכל לצייר הנח"ר שלמע' בהקבץ אנשים פשוטים לשמוע פרשה חומש

כעבור איזה זמן, עפ"י התעוררות, התחיל לעורר בקבלת עול, כי בעצמו הי' מיואש מאיזה פעולה טובה. וכעת כותב לי אשר להשיעור לימוד חומש עם פרש"י שלומדים בשבת בלילה באים, ת"ל, כמה וכמה מנינים לשמוע כן ירבו.

התוכל לצייר אותו העונג ונחת רוח שלמע' בהקבץ אנשים פשוטים אשר מצד גוף ועצם החומר של גוף פשוט ונפש הטבעית הנה אחרי עמל ויגיעה של שבוע שלימה, כשבא השבת הוא יום מנוחה פשוטו כמשמעו, ואחרי אכילת סעודת שבת, אשר בכל אופן גם העני שבישראל אוכל אותה במנוחה יותר מכמו בימי החול, הגוף רוצה לנוח, והיצה"ר יש לו מקום לדבור ארוך והסתה.

ואחרי כל זה הולך לו האיש הפשוט לשמוע פרשה חומש עם פרש"י, עד כמה גדול ונשגב ענין זה בעבודה בפועל, ועד כמה גבהה מעלתה של עבודה זו במעלת אור הנשמה, ועד כמה רם ונשא הוא האיש ההוא העושה זאת, וזה יהי' לנו ביאור על מ"ש שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב, דבכדי שבבחי' חכמה מדרגת משה יהי' גילוי הכתר בחי' אנכי הוא ע"י בחי' הרגליים.

אשרי האיש שככה לו, אשר זוכה להאור כי טוב

אשרי האיש שככה לו, אשר זוכה להאור כי טוב ולהפיח את הזיק הנמצא טמון בתוך תוך פנימיות לב כל איש ישראל, הדיוק הוא כל איש ישראל, כמאמר רבינו הגדול תחלת פ"ב [בספר התינאי] "בנים אתם כו' כן כבי' נשמת כל איש ישראל (כל לאתויי פשוטים ומגושמים ביותר וכו' וכו') נמשכה ממחשבתו וחכמתו ית', דאיהו חכים ולא בחכ' ידיעא", חכ' דאצי, חכ' סתימאה, חכ' דא"ק כו' וכו'.

והיינו דלבד זה מה שאין אנו יודעים בסוד הנשמות וגלגולים כל מאום, וכתוב אל תביט אל מראהו, כלומר החיצוני, ולבד זה מה שאומר רבינו הגדול "הנה לפעמים נשמת אדם גבוה לאין קץ (דיוק גדול ונורא) בא להיות בנו של אדם נבזה ושפל (כפל הלשון בירידה, ר"ל, בתכלית עומק תחת כו')", הנה כל נשמה דאיש ישראל יהי' מי שיהי' בגופו ומזגו הלא טוב והנבזה הנה נשמתו המלוכב בגופו זה הוות קיימא בדיוקנאה קמי' מלכא קדישא, ז"א דאצי.

והנשמות הללו הולכים עטופים באדרת שער של בעלי חיים, בחיים פשוטים, בחיי בשר טרודים ועסוקים במלאכת עבודתם ועסקם כשבוים ממש, והם מחכים עד אשר יערה רוח ממרום ויתעורר נקודת פנימית לב ישראל מאחד אנשי דיירי העיר ההיא להתעורר בהתעוררות אמיתית לפדות השבוים הרוחניים האמורים.

כל המניעות ועיכובים בתורה ועבודה צריך האדם למצוא בעצמו

המאמין באמת בהשגחה פרטית עליו לדעת כאמור כי מה' מצעדי גבר כוננו, ועפ"י תורת החסידות הנה כל המניעות ועיכובים בתורה ועבודה צריך האדם למצוא בעצמו בכמה פנים שונים אם שאינו חושב ומהרהר בזה באופני הענין איך לעורר (כי הלא צריכים הכנה לזה בדברי חכמה ושכל להסביר במהות חיי האנושית שהם בשביל מטרה בחיים, והמטרה היא מטרה רוחנית, לא אכילה ושת' ועשיית עסק הוא עיקר האדם והדומה, בהסברים שונים, ודבר זה דורש יגיעה עצומה).

וגם לעורר את עצמו להתחנן ולבקש מהשי"ת בתפלה ותחנונים לזכות לזה. כי באמת הוא זכות גדול וע"כ צריכים בקשה מהשי"ת אשר יזכה לזה, וברית כרותה לעבודה שאינה חוזרת ריקם ח"ו, והשי"ת יהי' בעזרו, ותהי' פרנסתו בגשמיות ורוחניות בריוח בנקל ובמנוחה, ולכל לראש יעזב המרה שחורה ויזכור כי טובה היא שעה אחת לימוד, שעה אחת תפלה כדבעי מאלף אנחות, טובה היא המרידות ומאוסה היא העצבות, ויגל וישמח אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו, והשי"ת יהי' בעזרו בגשמיות ורוחניות.

(אג"ק ח"ב עמ' קלז-ט)

